

Айвенго (стислий переказ)

Вальтер Скотт

Дія відбувається у давній Англії за часів, коли країну завоював норманський герцог Вільгельм. Саксонські ж феодали були майже винищені.

До саксонського лорда Седріка приїздять гості. Він має дуже красиву вихованку — леді Ровену. Норман Бріан де Буагільбер розповідає про лицарський турнір, на якому перемогу одержав лицар Айвенго. Зараз він у Палестині, де б'ється за визволення гроба Господня. Коли Айвенго повернеться, Бріан обов'язково викличе його на двобій та переможе.

Але на турнірі з'являється Дездичадо — Лицар, Позбавлений Спадку. На його гербі зображено дуба, якого вирвано з коренем. Він одержує блискучу перемогу над Бріаном. Свою винагороду — золотий вінець — він вручив леді Ровені. Цей лицар і був Айвенго. У вигляді пілігрима він повернувся до Англії. Шляхетний Айвенго врятував життя старому багатому єврею Ісаку, якого своєчасно попередив про небезпеку. Ісак позичив йому грошей, щоб придбати коня та зброю. Перемогу Айвенго на турнірі бачила прекрасна донька Ісака — Ревекка. Гроші, які віддав Айвенго її батькові, дівчина повернула зброєносцю Айвенго — Гурту.

Наступний турнір був неначе справжня бійка двох загонів. Багато лицарів було поранено, дехто загинув. Бріан та дужий лицар Фрон де Беф були на одному боці, Дездичадо — на іншому. Лицар, Позбавлений Спадку, ледве не загинув, та його врятував спокійний вершник у чорному, якого прозвали Чорним Лицарем. Загін Дездичадо одержав перемогу.

Чорний Лицар непомітно зник. Нагороду знову одержав Дездичадо. Як і в попередньому турнірі, він не хотів відкривати свого обличчя. Але знепритомнів. З нього зняли шолом, і всі побачили шляхетне обличчя красивого юнака. Це був Айвенго.

Вирішили, що він вимагатиме повернення свого замку, який подарував йому король Річард Левине Серце. Король Річард зараз у полоні, і його брат принц Джон віддав замок лицарю Фрон де Бефу.

Виявляється, що Айвенго — це Уїлфред, син лорда Седріка. Той мріяв одружити леді Ровену із знатним лицарем Ательстаном, щоб об'єднати під знаменами цих двох найшляхетніших імен усіх, хто хоче боротися за права саксів. Але Ровена та Уїлфред покохали одне одного. Політика була Седріку дорожча за сина, тому він вигнав Айвенго з дому. Гадав, що не маючи можливості бачити коханого, леді погодиться обвінчатися з поважним Ательстаном. Адже вона близька родичка померлого короля Альфреда і сама могла б стати колись королевою. Але Ровена каже, що без Уїлфреда краще опиниться в монастирі, ніж на троні. Після турніру Седрік, Ровена, Ательстан повертаються додому через ліс. З ними — Ісак та Ревекка. За євреєм несуть ноші, де лежить його невідомий поранений товариш.

На темній тропі всіх узяли в полон розбійники. Залишився тільки один слуга,

блазень Вамба, який розповів Гурту, зброєноскою Айвенго, що сталося. Полонених повезли до замку Фрон де Бефа. Гурт знайшов у лісі тих, хто погодився взяти замок приступом. Це були дивні люди: стрілець із лука в наряді англійського йомена (фермера), його товариші, теж непогані бійці, монах-відлюдник (великий п'яниця). З монахом п'є та пригощається, співаючи пісні, Чорний Лицар.

Об'єднує усіх цих людей любов до Англії, до її справжніх господарів — саксів.

Леді Ровену розлучили з лордом та почтом. Не розбійники полонили їх, а Фрон де Беф, де Брасі та ворог Айвенго — Бріан.

До кімнати Ровени заходить де Брасі. Він пропонує Ровені руку та серце. Вона відмовляється. Де Брасі каже, що від неї залежить доля Седріка та його сина Уїлфріда. Це Айвенго несли в лісі на ношах. Зараз він у замку. Якщо Ровена не вийде заміж за де Брасі, вб'ють і сина, і батька.

Ревекку теж зачинили в окремій кімнаті у вежі. Єврейка, вона не може сподіватися на чемне відношення. Стара жінка, що мешкала в тій кімнаті, каже, що вона колись була хазяйкою цього замку, але стала жертвою насильства. На Ревекку, певне, чекає те саме.

Бріан приходить до Ревекки. Він вимагає, щоб вона стала його коханкою. Але Ревекка погрожує самогубством — вона викинеться з вікна вежі та розіб'ється об камені. Тоді Бріан виказує їй свою повагу і каже, що може запропонувати їй шлюб. Так, він, християнин, одружиться з єврейкою, бо належить до могутнього ордену, де такі речі дозволені. Звук сурми скликає усіх мешканців замку. Їм надіслали листа, де вимагали відпустити всіх полонених, у противному разі погрожували взяти замок штурмом.

Переодягнувшись монахом, у замок пробирається блазень Вамба — нібито для того щоб відпустити гріхи всім полоненим та помолитися за них. Він віддає Седрікові свій плащ, щоб той міг покинути замок. Седрік погоджується, бо сподівається врятувати друзів. Він поспішає, але його затримує Ревекка з проханням допомогти пораненому, полегшити його душу.

Після того як він відмовив єврейці, його затуляє до себе стара, що колись була хазяйкою замку. Жінка впізнає Седріка і розкажує йому, як уся її родина була винищена. Вона, грішна, залишилася живою та вдалася до помсти. Вона, тоді ще приваблива, зробила все, щоб посварити батька з сином. Син убив батька та одержав від жінки гріховну нагороду. Седрік нарешті йде до виходу, Фрон де Беф дає "монахові" цидулку з проханням про допомогу. Її треба віднести до сусіднього замку. Довгенько довелося б чекати на ту допомогу.

Ревекка ходить за пораненим Айвенго. Ніжні почуття бентежать серце єврейки. Але лицар думає тільки про леді Ровену.

Господарі замку дізналися, що замість Седріка — його блазень. Вони погрожують йому страшними тортурами, той за звичкою жартує — навіть перед смертю. Але стратити його не встигли.

Стрільці-йомени, Чорний Лицар та всі інші пішли штурмувати замок і одержали

перемогу. Допомогла їм божевільна стара, що підпалила замок. Фрон де Беф загинув у полум'ї.

Бріан викрадає Ревекку. Вона молить його врятувати Айвенго та її старого батька. Лицар не хоче її чути, кидає на плече та намагається вивезти на своєму коні. Ательстану здалося, що Бріан викрав леді Ровену. Він кинувся на допомогу, та від удару мечем упав на землю.

Де Брасі вдався у полон Чорному Лицареві. Той прошепотів норману на вухо своє ім'я, і де Брасі вислухав його з величезною повагою. Після перемоги Седрік нагородив вірного Гурта: дав йому волю та ділянку землі. Чорний Лицар пообіцяв свою дружбу "йоменам" з лісу. З'ясувалося згодом, що Чорний Лицар — то король Англії, Річард Плантагенет, Левине Серце. А хто ж були ті "йомени"? Читач, певне, здогадався раніше, ніж автор вирішив відкрити таємницю. Це був славетний Робін Гуд та його друзі.

У полоні Бріана знаходиться нещасна Ревекка. Її звинувачують у чаклунстві. Це за те, що вона знається на лікарській справі і багатьох урятувала від смерті східним бальзамом. Ревекка відповідає дуже гідно, вона не клянеться та не плаче. Хтось сунув дівчині у долоню папірець: "Проси захисника!"

Був у ті часи такий закон: суперечку міг розв'язати двобій. Якщо знайдеться той, хто візьметься захищати Ревекку, та якщо він переможе, вважатиметься, що це сталося по волі Бога і вона невинна.

Ревекка посилає цидулку до Айвенго. Він ще нездужає, але поспішає на допомогу та одержує блискавичну перемогу над Бріаном. Той помирає від серцевого нападу, коли Айвенго вже підняв кинджал для рішучого удару. Так власні пристрасті звели Бріана у могилу. Ревекку відпустили. Люди, яких ця милосердна дівчина вилікувала, радіють.

Річард Левине Серце збирає військо, щоб знову зайняти королівський трон. Війна та політика не заважають йому замовити перед Седріком слівце за Ровену та Уїлфреда.

Королю Седрік не може відмовити, але каже, що леді повинна носити жалобу по загиблому нареченому. У ту ж мить з'являється сам "загиблий наречений" — Ательстан. Він не загинув, а знепритомнів.

Вороги намагалися затримати його, але він повернувся до друзів. Шляхетний Ательстан охоче поступається шлюбом з Ровеною, бо він знає, кому належить її серце.

Айвенго одружився з Ровеною та багато років чесно та віддано служив своєму королю Річарду.